

Studiehandledning till Läs tillsammans

För kurs- och studiecirkelledare vid läsombuds- och högläsarutbildningar

Det här är en studiehandledning som hör ihop med utbildningsmaterialet *Läs tillsammans*. Här hittar du förslag till upplägg av en heldagskurs och en studiecirkel om fyra gånger. Se studiehandledningen som just ett förslag och en checklista för att inte glömma något viktigt. Använd de delar som passar just er utbildning och anpassa efter era behov, önskemål och förutsättningar. Har ni möjlighet att ge utbildningen mer tid så är det bra. Vi har gjort ett tidskomprimerat upplägg, eftersom många har behov av det och det kan vara svårare att korta i en utbildning än att fördjupa.

Innan utbildningen börjar

Tänk igenom vilka praktiska saker som måste fixas. Nedanstående kan vara bra att förbereda.

- Fixa lokal. Var gärna på biblioteket om möjlighet finns.
- Boka eventuella gästföreläsare, som bibliotekarie och läsombudsinspiratör.
- Skicka ut inbjudan, och gärna även en deltagarlista, studiematerial och information om vad deltagarna ska ha läst och förberett inför det första mötet.
- Fixa med fika, lite extra anteckningsmaterial och se över möjligheten att låna surfplattor vid studiecirkel.
- Ladda ner en lista att fylla i och skicka in till MTM:s läsombudsregister. Du hittar den under

material att ladda hem på läsombudswebben www.mtm.se/lasombud. I studiecirkeln kan ni också välja att var och en fyller direkt i webbformuläret på läsombudswebben. Ni hittar det under "Ta kontakt med oss".

- Låna en lämplig lättläst bok för högläsningsträning i studiecirkeln eller kopiera upp en text till dagkursen.
- Förbered för en uppföljning på biblioteket 2–3 månader efter kursavslut.

Endagskurs för ca 20-30 deltagare

Som förberedelse är det bra om deltagarna har möjlighet att läsa *Läs tillsammans*, särskilt kapitlen som börjar på sidorna 6, 7, 10, 17, 20, 25, 32, 39.

Be dem fundera på när de läser i sin vardag och hur de arbetar med läsning på sina arbetsplatser idag. Läser de tidningen? Får besök av en bibliotekarie? Har de tillgång till talböcker, taltidning eller lättläst på verksamheten?

- Börja med registrering, namnlappar och frukost.
- Hälsa välkommen och berätta om varför det är så viktigt med läsning, uppdraget som läsombud och högläsare och vad lagen säger – vilken rätt till läsning alla faktiskt har och att omsorgerna och biblioteken har i sina direktiv att hjälpa de som inte kan läsa själva. Följ upp med kort workshop i grupper om ca 4 personer med diskussion kring frågorna på sidorna 9 och 11.

- Så ordnar du en bra lässtund. Gå igenom steg för steg, praktikaliteter, val av läsning och bemötande. Följ upp med workshop med högläsning. Träna på att läsa med överdrivna känslor och helt monotont. (Läsombudsinspiratör kan hålla i denna punkt.)
- Vid utbildning av frivilliga högläsare bör det även ingå information om demenssjukdom. Kontakta kommunens demenssjuksköterska eller någon från demensföreningen som kan komma och berätta om hur sjukdomen yttrar sig och hur man bemöter personer med demens.
- Lunchpaus.
- Ordna ett biblioteksbesök eller besök av en bibliotekarie. Bibliotekarien kan berätta om hur det fungerar med lån, vad det finns för olika tillgängliga medier och hur man får tillgång till dem, vad lättläst är, ta er på rundvandring och ge er lättlästa boktips. Förbered med uppkopierad lista med tips samt hänvisa till läsombudswebben och tidningen *Läsombudet* för uppdaterade boktips. Om deltagarna kommer från olika kommuner är det bra att försöka boka in biblioteksbesök på respektive hembibliotek inom någon vecka efter utbildningen.
- Mer tillgängliga medier och digitala hjälpmedel: presentera *Legimus*, *Alla väljare*, *8 Sidor*, läsombudswebben, bilddatabas, information på webben. Workshop med fika/frukt. Diskutera frågorna på sidan 34.
- Sammanfatta dagen. Frågor och svar, diplomutdelning, berätta om läsombudsregistret och få godkännande av alla att bli upplagda innan de går. Om någon inte vill bli upplagd så ska den inte bli det. Berätta också om eventuell uppföljning och stöd på läsombudswebben, *Läsombudet* och nyhetsbrev.
- Hälsa alla välkomna och ge viktig praktisk information om hur kursen är upplagd. Det kan till exempel vara när och om det är kaffepaus och vad hemuppgifterna har för funktion (att vara förberedd, att prova på själv och få möjlighet till reflektion och feedback på sina upplevelser).
- Gå igenom och diskutera kring läsningen, uppdraget och lagen. Berätta om det stöd som finns från läsombudsregistret, läsombudswebben, tidningen *Läsombudet* och nyhetsbrevet *Omsorg*. Berätta även om eventuella inspirationsdagar och återträffar.
- Presentera en lättläst bok och berätta att ni kommer att läsa boken genom hela kursen för att träna på högläsning. Läs ett kort stycke var för varandra.

Uppdrag till nästa gång: att läsa kapitlen som börjar på sidorna 17, 20, (21, 24). Testa att läsa en valfri text högt för dig själv.

2. Så ordnar du en bra lässtund

- Gå igenom steg-för-steg vad man ska tänka på. Diskutera praktiska saker runt i kring. Har deltagarna tillgång till lokal? Möjlighet till schemaläggning? Tipsa om läsdagboken som finns på Läsombudswebben.
- Läs högt i er bok. Testa att tillämpa det ni lärt er. Ge möjlighet till tyst genomläsning. (Förbered med att kopiera upp det stycke var och en ska läsa så de kan få på papper.) Undersök skillnaden mellan att uttrycka överdrivna känslor och att låta bli helt. Låt var och en ställa en följdfråga på den text han eller hon läst.
- Hjälp varandra!
- Vid utbildning av frivilliga högläsare bör det även ingå information om demenssjukdom. Kontakta kommunens demenssjuksköterska eller någon från demensföreningen som kan komma och berätta om hur sjukdomen yttrar sig och hur man bemöter personer med demens.

Uppdrag till nästa gång: Läs kapitlen som börjar på sidorna 25, (29), 32, (36). Ordna en lässtund eller läs för någon individuellt.

Studiecirkel fyra gånger

Studiecirkel om tre studiecirkeltimmar (på 45 minuter), max 10 deltagare.

1. Läsning, uppdraget, lagen

Förberedelser för cirkeldeltagarna: att läsa kapitlen som börjar på sidorna 6, 7, 10 (12, 14). Fundera på frågorna på sidorna 9 och 11.

3. Biblioteket och böckerna

- Besök biblioteket där bibliotekarien berättar om hur det fungerar med lån, vad det finns för olika tillgängliga medier och hur man får tillgång till dem, vad lättläst är, tar er på rundvandring och ger er lättlästa boktips. Förbered med en uppkopierad lista med tips samt hänvisa till läsombudswebben och *Läsombudet* för uppdaterade boktips.
- Berätta om hur era högläsningstunder avlöp och läs högt ur er bok.

Uppdrag till nästa gång: att läsa kapitlen på sidorna 31, 39 och 42. Besök biblioteket och leta lämplig läsning till dina läsare, testa några av webbtipsen i studiematerialet. Ta också med dig fullständiga kontaktuppgifter till läsombudsregistret om du vill vara med där.

4. Digitala medier och lättläst samhällsinformation samt avslutning

- Om möjligt, ta med surfplattor till alla eller be dem ta med egna surfplattor och mobiltelefoner. Kontrollera tillgång till uppkoppling.
- Gå igenom Legimus, lättläst samhällsinformation på nätet, läsombudswebben, taltidningar och bilddatabaser. Låt alla testa själva. Om de flesta i gruppen har Facebook vill ni kanske starta er egen Facebookgrupp för att stötta och inspirera varandra. Eller finns det redan en lokal grupp som ni kan gå med i?
- Utifrån frågorna på sidorna 34 och 40, diskutera hur läsning och biblioteksbesök avlöp sedan förra gången.
- Läs ut er högläsningbok.
- Påminn om det stöd deltagarna kan få som läsombud och högläsare och anmäl gruppen till läsombudsregistret. Gör det gärna direkt i webben, annars enligt vårt formulär.
- Diplomutdelning.
- Gofika.